

## **Toespraak burgemeester Huri Sahin herdenkingsbijeenkomst Nederlands-Indië en Indonesië op zaterdag 29 augustus 2026**

Ik herdenk hen, die hebben verteld,

Over het mooie Indië, over oorlog, over geweld.

Ik herdenk hen, die hebben gezwegen, uit schaamte, verdriet of het niet willen herbeleven.

Ik denk aan hun kinderen, onze ouders.

Hun emotionele bagage, twee culturen, de last op hun schouders.

Ik denk aan mezelf, met zoveel vragen. Aan wat ik loslaat en wil overdragen.

Zoveel verhalen in herinnering, als de taptoe stopt met spelen.

Met elk een eigen ervaring, uit een gedeeld Indisch verleden.

Dit is het prachtige gedicht van Jessica Anthonio.

*Geachte aanwezigen, dames en heren,*

Van harte welkom bij deze tweede herdenkingsbijeenkomst in Rijswijk ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in de Indonesische archipel. Het is fijn om hier vandaag opnieuw met elkaar te zijn. Vorig jaar kwamen ruim 150 Rijswijkers naar onze eerste herdenkingsbijeenkomst. Dat was voor ons een belangrijke bevestiging: er was behoefte aan een plek in Rijswijk om samen stil te staan bij deze geschiedenis. Onze geschiedenis. Vorig jaar sprak ik daarom de wens uit om deze bijeenkomst niet eenmalig te laten zijn. Herdenken is namelijk niet iets wat we één keer doen om terug te kijken.

Herdenken betekent dat we steeds opnieuw proberen te begrijpen wat er is gebeurd. Het is iets anders dan herinneren. Het is ook durven kijken naar de kleurrijke, maar vaak ingewikkelde werkelijkheid van toen. Pas als we de feiten eerlijk op een rij zetten, krijgt elk persoonlijk verhaal een plek in het grotere geheel. Zo begrijpen we de betekenis van ons verleden beter. En belangrijker nog: zo houden we die betekenis levend en geven het door aan de generatie van morgen. Daarom is samen herdenken zo waardevol. En daarom ben ik blij dat u vandaag hier bent.

Op 14 augustus, tijdens de herdenking in het Tweede Kamer-gebouw, sprak Thom van Campen over hoe verschillende verhalen samen onze herinnering vormen. Hij gebruikte daarvoor een mooie vergelijking. Hij vertelde over het Binnenhof, waar gebouwen uit verschillende eeuwen naast elkaar staan. Ieder gebouw heeft zijn eigen geschiedenis, maar samen vormen ze één geheel.

Zo is het ook met de verhalen over de oorlog in voormalig Nederlands-Indië. Het verhaal van de krijgsgevangene die onder dwang moest werken aan de Birma-Siamspoorweg. Het verhaal van mannen, vrouwen en kinderen in de Japanse interneringskampen. Het verhaal van mensen die buiten de kampen probeerden te overleven. Het verhaal van Molukse gezinnen die een geschiedenis van oorlog, trouw en gedwongen vertrek met zich meedragen. Het verhaal van Indonesiërs die leden onder de Japanse bezetting en voor wie het einde van de Tweede Wereldoorlog tegelijkertijd het begin betekende van een nieuwe strijd voor onafhankelijkheid. Het verhaal van Chinees-Indonesische families, die hun eigen geschiedenis van uitsluiting, vervolging en overleven tijdens de Japanse bezetting met zich meedragen. En ook het verhaal van kinderen en kleinkinderen die de oorlog zelf nooit hebben meegemaakt, maar wel zijn opgegroeid met de echo's ervan. Al die verhalen zijn verschillend. Soms vullen ze elkaar aan, soms schuren ze. Maar juist samen laten ze zien hoe groot en gelaagd deze geschiedenis is.

Vandaag staan we in Rijswijk stil bij het einde van de Tweede Wereldoorlog in de Indonesische archipel. Nederland was op 5 mei 1945 bevrijd, maar in Nederlands-Indië was de oorlog nog niet voorbij. Pas op 15 augustus 1945 kwam daar een einde aan de Japanse bezetting. Maar ook toen was er niet direct vrede. Na de onafhankelijkheidsverklaring van Indonesië volgden de bersiap-periode en de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd. Het geweld en de onzekerheid gingen voor veel mensen door. Dat maakt het belangrijk om ook vandaag niet te spreken over één verhaal van bevrijding, want vrijheid werd niet door iedereen op hetzelfde moment en op dezelfde manier ervaren. Ook vóór de Japanse bezetting was Nederlands-Indië geen vrij land. Tegelijkertijd hebben verschillende groepen deze geschiedenis op hun eigen manier beleefd. Dat vraagt ruimte voor die verschillende perspectieven.

Thom van Campen zei iets dat mij raakte: *"Erkenning voor het leed van de één doet geen afbreuk aan de pijn van de ander"*. We hoeven dus niet te kiezen tussen verhalen. We kunnen erkennen dat de Japanse bezetting onvoorstelbaar leed heeft veroorzaakt én oog hebben voor de verschillende ervaringen in de periode daarna. We kunnen stilstaan bij de slachtoffers van het koloniale systeem én luisteren naar de verhalen van mensen die zich verbonden voelden met Nederland. We kunnen de pijn van verschillende groepen erkennen zonder die tegen elkaar af te wegen. Juist daarin zit de kracht van samen herdenken.

En juist daarom is het zo belangrijk dat we ook in Rijswijk ruimte maken voor deze verhalen. Want deze geschiedenis is niet ver weg. Zij is ook onderdeel van de geschiedenis van onze stad.

Dat zien we bijvoorbeeld terug in onze openbare ruimte. In de Idenburglaan, die verwijst naar een bestuurder uit Nederlands-Indië.

In het verhaal van spreker **Pieter Idenburg** gaan we hierover meer horen. We zien het ook terug in de geschiedenis van oud-burgemeester Archibald Bogaardt. Bogaardt was voor, tijdens en na de oorlog ambtenaar en bestuurder in Nederlands-Indië. Hij zat tijdens de Japanse bezetting zelf in een interneringskamp. Na de oorlog was hij betrokken bij de onderhandelingen tussen Nederland en Indonesië. In 1952 werd hij burgemeester van Rijswijk. Zijn levensverhaal verbindt daarmee de geschiedenis van Nederlands-Indië rechtstreeks met de geschiedenis van onze eigen stad. Het zijn bijzondere connecties. Ze laten zien dat deze geschiedenis niet alleen thuishoort in een geschiedenisboek of bij een nationale herdenking. Ze hoort ook bij Rijswijk.

Er werd na de oorlog in Indische families lange tijd weinig of niet gesproken over wat mensen hadden meegemaakt. Niet omdat men het verleden wilde vergeten. Soms ontbraken simpelweg de woorden. Er was verdriet, schaamte, loyaliteit, maar ook de behoefte om na de oorlog vooral verder te gaan. Toch verdwijnt wat niet wordt uitgesproken niet zomaar. Het kan generaties lang voelbaar blijven. Juist daarom is het zo waardevol dat steeds meer verhalen worden verteld.

Dat gebeurt vandaag ook. Drie Rijswijkers, van drie verschillende generaties, delen straks hun verhaal.

Ik ben dankbaar dat zij hun verhaal met ons willen delen. Ik hoop dat de verhalen zorgen voor verbinding. Dat we luisteren naar verhalen die we misschien nog niet kennen. Dat we begrijpen dat een geschiedenis niet minder waar wordt omdat iemand anders haar anders heeft beleefd. Dat maakt ons sterk als gemeenschap en dat versterkt onze gedeelde identiteit. Ik geloof in de uitdrukking die ik vanuit huis mee heb gekregen 'Gedeelde pijn brengt harten samen'.

Samen zijn we vandaag opnieuw. Inmiddels weet één op de vijf Nederlanders waar 15 augustus voor staat. Dat is een verdubbeling ten opzichte van enkele jaren geleden. De bijdrage van de Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 hieraan is heel groot geweest. Ik ben verheugd dat de vicevoorzitter van de Stichting, Hélène Oppatja, en ook vrijwilliger Arnold van der Capellen vandaag bij onze herdenkingsbijeenkomst aanwezig zijn. Ook alle lokale herdenkingen, zoals deze, hebben eraan bijgedragen dat 15 augustus meer bekendheid heeft gekregen. Ik ben daarom zeer dankbaar voor iedereen die deze bijeenkomst mogelijk heeft gemaakt. Voor de werkgroep, die zich ook dit jaar met grote

betrokkenheid heeft ingezet. Samen hebben zij opnieuw een programma gemaakt voor Rijswijkers, door Rijswijkers.

Ik ben dankbaar voor de Rijswijkers die vandaag hun persoonlijke verhaal met ons willen delen. Van ons vraagt dat oprechte interesse en betrokkenheid. Ik ben daarnaast dankbaar voor de muzikanten. Muziek kan ons in onze harten raken. Naast muziek is eten ook iets wat ons verbindt. Daarom ben ik ook blij dat ter gelegenheid van deze bijeenkomst **Mega Beltgens** de hapjes heeft verzorgd.

Ook ben ik dankbaar voor iedereen die een bijdrage levert aan het programma. En natuurlijk voor de medewerkers – in het bijzonder Emma en Bianca - en vrijwilligers van onze gemeente die deze bijeenkomst hebben voorbereid en vandaag mogelijk maken.

Laten we vandaag ruimte geven aan de verschillende verhalen die samen onze geschiedenis vormen. Verhalen die soms van elkaar verschillen en soms schuren, maar die naast elkaar mogen bestaan. Juist door naar elkaar te luisteren, kunnen we recht doen aan wat ieder heeft meegemaakt en wat ieder voelt.

Ik wens u een waardevolle herdenking toe.

Dank u wel.